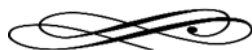

у корпоративному інформаційно-освітньому середовищі ЗВО, використовують традиційні форми обслуговування користувачів, вдало поєднуючи їх з інноваційно-комунікаційними, впливають на формування інформаційної культури користувачів, стають генератором зовнішніх та внутрішніх інформаційних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Данилишина К. О. Структура інформаційного освітнього середовища та використання його у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання. URL: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/227> (дата звернення: 22.05.2021).
2. Бібліотека вищого навчального закладу у формуванні інформаційної культури студента. URL: <http://library.znu.edu.ua/articles/1263.ukr.html> (дата звернення: 22.05.2021).
3. Кривова Н. В., Середкина Л. Г. Функции современной вузовской библиотеки. URL: file:///C:/Users/User/Desktop/elibrary_30736004_47967049.pdf (дата звернення: 22.05.2021).
4. Кучерява Н. М. Бібліотека вузу: нові завдання та можливості. URL: <http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea2000/doc/tom2/s9/Doc7.HTML> (дата звернення: 22.05.2021).

*Яворська Т. М., канд. пед. наук,
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця*

СУЧАСНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ БІБЛІОТЕЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Стратегічним ресурсом розвитку сучасного суспільства є інформація, що перетворилася на цінність. Сучасний період розбудови інформаційного суспільства визначається безперервними потоками даних, що містять інформацію, знання, ідеї та інновації.

Центральне місце в оновленні та реструктуризації усіх видів діяльності посідають сьогодні інформаційно-комунікаційні, цифрові технології, що мають вирішальний вплив на зміни в соціальній структурі суспільства, економіці, освіті, культурі тощо.

Значні трансформації відбуваються в такій інформаційній та культурно-просвітницькій інституції, як бібліотека. Змінюються підходи до еволюційного розвитку бібліотек, їхньої місії в сучасному суспільстві, соціальних функцій, включення в нове інформаційно-комунікаційне та цифрове середовище, адаптації системи бібліотечних послуг до нових інформаційних потреб і запитів користувачів. Відтак, створення ефективної системи управління бібліотекою для її сталого функціонування та розвитку в єдиному інформаційно-комунікаційному просторі є одним із найважливіших завдань сьогодення.

Сучасні виклики навколишнього середовища значно впливають на управлінську діяльність, підвищуються вимоги до процесів прийняття управлінських рішень. Впровадження інформаційних, цифрових технологій вимагає швидкої реакції на зміни навколишнього середовища і прийняття оперативних рішень.

Бібліотеки України прагнуть до подальшої інтеграції у світовий інформаційно-комунікаційний простір, що зумовлює необхідність формування інноваційної моделі управління, становлення якої на сьогодні є запорукою досягнення сталого розвитку бібліотечного соціального інституту, його системних трансформацій. Однією з головних причин низької активності та незадовільного рівня розвитку вітчизняних бібліотек є недосконалість науково-методичної бази управління бібліотечно-інформаційними процесами в умовах швидкозмінюваного зовнішнього середовища.

Успіх прийняття управлінських рішень залежить від багатьох умов та факторів, серед яких: осучаснена нормативно-правова база, об'єктивний аналіз актуальної інформації, єдність методологічних підходів до процесів управління бібліотечними установами,

врахування передового вітчизняного та зарубіжного досвіду, аналізування інформації на всіх етапах управління для усунення дублювання функцій та уникнення помилок тощо.

У системі сучасних знань категорія «управління» – це процес впливу суб'єкта (підсистема, яка керує) на об'єкт (підсистема, якою керують) з метою досягнення певного результату. Поряд з терміном «управління» вживаються терміни «адміністрування», «керівництво» і «менеджмент». Категорія «управління» є більш повною, вона охоплює управління соціально-економічними процесами на макрорівні (цілого суспільства, національної економіки) і мікрорівні (окремого суб'єкта господарювання, тобто у нашому разі – бібліотеки). Вона стосується управління не тільки персоналом, але і трудовими колективами, технічними системами, комп'ютерними мережами тощо [1, с. 18].

У бібліотеці здійснюється управління колективом співробітників, управління організацією роботи як бібліотеки, так і її структурних підрозділів, управління технологічними процесами роботи бібліотеки.

Як об'єкт управління в бібліотеці можуть виступати: ресурси всіх видів (кадрові, матеріально-технічні, фінансові та інші); структурні підрозділи; бібліотека загалом.

Суб'єктом управління може бути керівник (керівники всіх рангів), колективний орган управління (методична рада, рада завідувачів, молодих фахівців тощо). Взаємозв'язок суб'єкта і об'єкта управління проявляється через систему управління – це цілі, закономірності, функції, взаємозв'язки, методи, структура, кадри, технологія управління.

Взаємодія у процесі управління здійснюється за допомогою прямих (передача впливу від суб'єкта до об'єкта) і зворотних (від об'єкта до суб'єкта) зв'язків. Це створює передумови функціонування системи для досягнення певної мети, заради якої ця система існує, що цілком стосується і бібліотеки, яка теж належить до системних установ.

Процес управління в бібліотеці носить комунікаційний характер. До системи управлінських комунікацій в бібліотеці належать комунікації з вищими в адміністративному плані органами в системі управління, з підлеглими, зі споживачами інформації.

Сьогодні бібліотеки України адаптуються до нових соціальних викликів через опанування інноваційних соціально-комунікаційних технологій управління, під якими розуміються засоби вирішення практичних завдань, які містять систему управлінських рішень і практичних дій, спрямованих на зміну бібліотечної діяльності відповідно до означеної мети. Особливе місце в цьому процесі посідає оптимізація кадрових ресурсів, яка є базою ефективного застосування інноваційних управлінських технологій [1, с. 193].

Важливим фактором розвитку сучасних бібліотек є автоматизація всіх бібліотечних процесів. Застосування технологій інформаційного менеджменту передбачають впровадження автоматизованих інформаційних системи управління, функції яких у бібліотеках виконують сучасні автоматизовані бібліотечно-інформаційні системи (АБІС), що забезпечують автоматизацію всіх виробничих процесів бібліотеки та оптимізацію управлінської діяльності.

Невід'ємною складовою інформаційної системи управління, спрямованою на оптимізацію управлінської діяльності та сталий розвиток бібліотечно-інформаційних установ, є нині введення уніфікованої для бібліотек усіх міністерств і відомств електронної системи звітності, що вдосконалисть планово-директивні методи управління бібліотекою. Електронна система звітності має базуватися на новому стандарті з бібліотечної статистики.

Як зазначають теоретики та практики бібліотечної галузі, працюючи на довготермінову перспективу, керівники бібліотечно-інформаційних установ повинні вдаватися до застосування сучасних управлінських підходів, якими є системний і процесний, та використання у стратегічному управлінні бібліотеками сучасних засобів, ефективних інструментів, як наприклад, збалансована система показників. Результативна діяльність та успішність бібліотек у довготерміновій перспективі безпосередньо залежить від їхньої ефективності, здатності досягати визначених цілей, вчасно реагувати на виклики часу й зовнішнього середовища, потреби та очікування користувачів [2, с. 3].

Загалом, реагуючи на сучасні зовнішні виклики, бібліотека як соціальний інститут, що здатен якісно забезпечити технологічний, соціальний та освітній доступ до інформації, має застосовувати ситуаційний підхід до управління, згідно з яким побудова внутрішньобібліотечної системи управління є відповіддю на різноманітні впливи зовнішнього середовища, а успіх його застосування залежить від кваліфікації і досвіду провідних управлінців та сучасних технологій управління, що застосовуються.

Список використаних джерел

1. Ніколаєнко Н. М. Інноваційні технології управління бібліотекою як соціокомунікаційною установою: дис. ... канд. наук із соц. ком. 27.00.03 / Харківська державна академія культури. Харків, 2016. 238 с.
2. Бруй О. М. Збалансована система показників у стратегічному управлінні бібліотекою: автореф. дис. ... канд. наук із соц. ком. 27.00.03. Київ, 2018. 20 с.

*Грінберг Л. Ф., канд. іст. наук, доц.,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ*

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «ЕЛЕКТРОННІ БІБЛІОТЕКИ ТА АРХІВИ» У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ БАКАЛАВРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ІБАС

Місія, покладена на бібліотеки та архіви, обумовлена глобальним загальносоціальним і культурологічним значенням зберігання документованої інформації, оскільки від її успішного виконання залежить збереження історичної пам'яті нації і людства загалом.

У нинішніх умовах домінування інформації на електронних носіях чітко простежується перспектива розвитку бібліотек та архівів, що трансформувалися в інформаційні центри, перебравши на себе додаткову функцію оцифрування паперових документів, тиражування та поширення впорядкованих зібрань електронних документів та публікацій і створення широкого репертуару науково-інформаційних продуктів і послуг.

Зусиллями українських науковців та практиків створено інтегративний напрям підготовки кадрів інформаційного профілю – висококваліфікованих інформаційних працівників, менеджерів інформаційних систем, керівників інформаційних служб, від яких значною мірою залежить якісне інформаційне забезпечення всіх інформаційно-комунікаційних процесів.

Збереження культурної спадщини шляхом переведення у цифровий формат є поширеною практикою серед передових країн світу. На думку М. Таллера, робота з культурною спадщиною в цифровому форматі, нові цифрові медіа, створення цифрових бібліотек, архівів, баз даних культурної спадщини та колекцій, цифрові реконструкції, що вимагають спільних зусиль гуманітаріїв і фахівців із цифрових технологій, є важливою сферою цифрових гуманітарних досліджень [2].

Сучасна гносеологічна ситуація також вимагає новітнього прочитання змісту інтегрованої галузі підготовки бакалаврів 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» і форм її існування, виявлення шляхів вдосконалення організації, сутнісного наповнення, функціонування, проведення експертизи підготовки фахівців з інформаційної діяльності, визначення рівня її відповідності попиту ринку праці, сучасним тенденціям еволюції науки та професійної вищої освіти.

Електронні бібліотеки та архіви дають змогу більш ефективно організовувати зберігання файлів оцифрованих документів і є необхідною умовою для успішної роботи підприємств, організацій, установ, оскільки обсяги документованої інформації традиційних бібліотечних та архівних установ постійно збільшуються і створюють проблеми зберігання і схоронності найбільш цінних документів, які внесені до Національного бібліотечного фонду та Національного архівного фонду.

На сучасному етапі розвитку суспільства бібліотеки та архіви наповнені рідкісними та цінними документами, через незадовільний стан яких оцифрування є найбільш вдалим способом для їхнього збереження та масового використання. Процес розширення функцій бібліотек та архівів і розвиток новітніх технологій зумовили накопичення у фондах цих установ, поряд з документами на традиційних носіях інформації, і електронних інформаційних ресурсів (ЕІР). Електронне архівування оптимально вирішує завдання поточного зберігання